

Joaquim Marín i Caballol

LETTRE À MON AMI QUI VA A LA FRANCE¹

El jove Joaquim Marín quan ingressà a l'aviació republicana.

Faig arribar aquesta nota a Romà en ocasió de la seva visita a Argelers. Antic camp dels refugiats que feren la ruta de l'exili, del qual tants i tants no en retornaren mai més.

Vaig ser en aquest camp. Se'n parla sovint dels camps on ens van internar. El d'Argelers potser fou un dels més improvisats.

Contemplant imatges fotogràfiques de l'època, el qui em recorda visions interioritzades, no sempre són coincidents.

¹ Aquesta carta va ser lliurada per Joaquim Marín i Caballol, republicà exiliat internat als camps de refugiats francesos al final de la guerra civil espanyola, al seu amic Romà Macàrio, per tal que la llegís en el viatge que va organitzar l'Institut d'Estudis Penedesencs pels "Camins de l'Exili" la primavera de 2011. La carta va ser llegida públicament durant la visita a les platges d'Argelès-sur-Mer on havia estat el camp de refugiats. Agraïm a Joaquim Marín l'autorització per publicar la carta en la nostra revista, i a Romà Macàrio per la transcripció realitzada de l'original manuscrit.

El "camp" en un principi, era una platja enorme encerclada amb filferro espinós (barbelé).

La platja d'Argelers en l'actualitat.

No m'és possible fixar dates, són massa els anys transcorreguts des del meu exili recomanat pel mateix capità del camp d'aviació de la vila de Figueres. Alguna dada podria donar certa orientació, esmentant que eren els dies que el president Azaña i el del seu govern, Negrín, eren al castell de Figueres, a punt que el primer abandonés el país. Negrín retornà al front de Madrid. No passaran!

Els franquistes ja havien entrat a Barcelona. 26 de gener de 1939.

El camp d'aviació de Figueres, durant l'estada de set o vuit dies de la dotació procedent de Sabadell, a la qual jo pertanyia, era constantment bombardejat. Els atacs eren per sorpresa, deuria mancar informació o medis per comunicar la presència de l'enemic. La destrucció d'aparells de caça estacionats al camp no oferia cap possible defensa.

El camp tenia refugi per al personal

Aquesta situació deuria influenciar el capità del camp per sentir certa responsabilitat paternal envers la nostra edat impròpia d'ésser en files. El meu jove amic Trueba i jo fòrem cridats a presència del militar veterà. –Aneu-vos-en cap a l'exili. La guerra és perduda-. –No capità, vencerem!... L'endemà manta en bandolera. Trueba i jo empeníem camí de l'exili.

Haviem ingressat a l'Aviació abans dels catorze anys. L'acceptació dels nois, fou

en qualitat d'educando de banda". Tambor i trompeta o cornetí, que jo mai no vaig bufar ni redoblar. Trueba sí. Era corneta. La va enterrar cerimoniosament al peu d'una vella olivera, abans de creuar la frontera. Bé, i ara anem al gra. Abans però, he d'afegir que nosaltres, Trueba i jo, érem resoluts antifeixistes, crèiem que encara guanyaríem la guerra, i estimàvem l'Aviació.

Com a prova d'amor a l'Exèrcit de l'Aire... "Glòria catalans, cantem, cantem amb l'ànima... un crit una sola veu. Visca la Pàtria, la nostra terra és redimida..."

"por favor en castellano...", "¡... la Aviación es de oro, y la Marina de plata!, los cañones son de bronce y los 'pipis' de hojalata!, aterrizo 'chato' y vuelve a aterrizar que son la 'Gloriosa' que van a volar..."

En dèiem....

(Los "pipis" eren la infanteria). Bona fantasia sense l'Exèrcit de Terra... no hi hauria pau. Els francesos als soldats de l'Exèrcit de Terra en diuen *"fontassins"*.

En les indefugibles atonies dels temps transcorreguts, s'hi esvaeixen les sensacions de l'acollida adversa dels exiliats per part del país veí. *Vive le France!*

Exiliats a la platja d'Argelers el 1939.

Potser que no exagerem...!

Mig milió de persones... i l'única sortida possible era per la França. Era un problema important per al país d'acollida, on oimés érem discriminats, per vençuts, per famèlics, per descreguts i per l'adversitat. La premsa: actua, Els

franquistes de bracet amb la clerecia, ens presentaven arreu i encuats. Al nord i al sud de França, i al cel i a l'infern, mai no se sap qui, i, on són els bons, i, on són els dolents. Nosaltres érem els dolents! Els qui perden, els dolguts. El pare em deia el dia que arribava tard a casa – Noi seràs un perdut!...– Mes, jo li dic, on sigui, que sóc un perdut bo! O un bon perdut? Ens van fer una mala propaganda, i el mal s'escampa més ràpidament que la cultura. El Larousse ens diu: *"Je sème a tout vent"*.

El meu amic se'n va a la França.

La Història amb majúscula desvia un xic el rumb. El nord és sempre al mateix indret, però té altres viaranyes. El meu camí de l'exili fou Figueres, la Jonquera, Cèret, La Boulou (el Voló) i cap a l'est, Argelers. Crec que Romà passarà vora mar. Cotlliure. La Història. La poesia. El poeta republicà que albirava l'Espanya de *"llanuras bélicas"*...

...Sortosament la cultura abandera els pobles!

Allez, allez, a la Boulou! En la nostra condició infantil hauríem pogut desviar-nos instigats per la gendarmeria al càrrec del camí, cap a altres camps familiars. Érem soldats, anàrem amb els homes.

Veig fotografies del camp d'Argelers. El temps van canviar el seu aspecte i les seves condicions d'habitabilitat.

Malsons...

Jo vaig veure homes, dones poques, homes multitud. Jo vaig veure sorra i filferades. A l'esquerra una espessa filera de canyes. Hi havia crescut. Silvestres. Alguns les havien ben aprofitades. Uns pocs que duïen manta de soldat les havien ajuntat per aixoplugar-s'hi. Cap barraca de fusta, una sola caseta només per a algun guardià. Els vigilants del Senegal armats, i crec recordar amb "baioneta calada". Ondia!!! També hi havia gendarmes dins del camp.

Al fons, vora les canyes... quatre o cinc

tendes fetes com les de l'orient. Rodones, no lluïen, feia maltemporada. Eren fetes amb paraigudes. – Mira són dels nostres!- Si haguéssim gosat ens haurien allotjat. Però els aviadors eren oficials. Deixem-ho córrer!

Caus a l'arena, i dies de "xirimiri". S'hi ve a patir. Com en els toros, "*jaquí se viene a sufrir!*"

Imatges reals...

On són les fotografies que se'ns han gravat a la ment? Censura?, poca oportunitat? Potser. Pot ser. Pot ésser!

Tal vegada la censura no s'hagi de censurar...!

Vaig enterrar la samarreta pelfada plena de polls. Es van ofegar? No vaig tornar a trobar la samarreta, Se'n va anar!!! Solidaritat. Els polls són lliures! Envegem els polls!

...sempre hi ha gent llesta! Oi?

On són les fotografies de les bombes d'aigua? Censura? El cens de morts era crescut. Diarrees. Se'ls enduien en lliteres cada matí. Trueba i jo els comptàvem. Només vèiem endur-se'n els de la nostra zona. Quants?, no ho recordo. Han quedat eterns desconeguts. Fins més endavant no foren arxiu. Érem espanyols. C'est tout! "No podíem precisar si eren morts o malalts".

No crec de cap manera com diuen, relats d'algunes publicacions que els exiliats enterressin els seus morts a la sorra!

No és veritat. Tot lo més alguna esporàdica venjança!

Vull acabar parlant de fotos que haurien d'haver-se fet, i si s'han fet s'haurien d'haver reproduït. No per tal de censurar, o vilipendiar. No; mostrar la realitat. He vist alguna, alguna?, una! i, no sé on. Es veia una colla de gent d'esquena defecant vora mar. Les ganes de defecar eren vanes. Mancava matèria, i les ganes eren enganyadores, repetides, ineficaces i vergonyants. I aquí sí, que dic; merda per als francesos en referència directa als qui no

solucionaren ràpidament aquesta anomalia. "La merda de la muntanya no fa pudor", la de la "mer" tampoc!... "*mais c'est emmerdant...*".

Desitjo al meu amic que tingui una bona estada al país veí. El meu propòsit ha estat el d'acompanyar-lo mentalment en el seu viatge. Ell està informat de tot el que jo explico. No és res de nou. No hi ha res de nou.

Ni a l'est ni a l'oest.

La guerra, les guerres, són el caos i el desordre, la por i la maldat, la venjança i la desesperació.

I no hi ha mai, ni vençuts ni vencedors. No les guanya ningú.

Salut!

Joaquim Marín i Caballol
Al meu amic Romà Macàrio i Abellà
Barcelona, març – abril de 2011

Participants en la visita al Museu de l'Exili, a la Jonquera.

Joan Solé Bordes

EL CERCLE D'ESTUDIS PASTORALS DE LA UNIÓ SACERDOTAL DEL PENEDÈS

Fa més d'una dècada va arribar a la biblioteca de l'IEP un llibret de 76 pàgines amb el títol "la Setmana Santa del Poble. Guia per a la participació litúrgica dels fidels". Es tractava d'una adaptació dels textos originals i notes del Rvd. Mn. Pere Farnès, Pvre, amb il·lustracions de Mn. Frederic Bassó. Pvre. El més curiós, però era que l'edició, en llengua catalana, portava com a